

Λειψυδρία:

ο εφιάλτης της Ελληνικής Περιφέρειας

ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΕΛ. ΓΚΟΥΜΑ*

Η φετινή ανομβρία όξυνε δραματικά το πρόβλημα και επανέφερε ένα κρίσιμο ερώτημα: Μπορούν οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις να βρουν λύσεις μέσα από το Δ' ΚΠΣ;

Ενώ τα τελευταία 70 χρόνια ο πληθυσμός της γης έχει τριπλασιασθεί, η κατανάλωση νερού έχει εξαπλασιασθεί και εάν συνεχισθούν οι σημερινές τάσεις, το 2025 η ζήτηση για πόσιμο νερό θα αυξηθεί κατά 56%, ενώ περίπου 3,2 δισεκατομμύρια άνθρωποι σε 52 χώρες, θα ζουν με προβλήματα λειψυδρίας ή θα κινδυνεύουν άμεσα από αυτήν. **Είναι βέβαιο ότι το πρόβλημα της λειψυδρίας αποτελεί την πιο σημαντική πρόκληση του 21^{ου} αιώνα.**

Ξεκίνησα το άρθρο μου αυτό με τις δυσοίωνες προβλέψεις των διεθνών Οργανισμών, όχι για να κινδυνολογήσω, αλλά για δώσω μία εικόνα του σύνθετου προβλήματος της λειψυδρίας και της διαχείρισης του πολύτιμου αγαθού του νερού και για να προιδεάσω τον μέσο και ίσως ανυποψίαστο αναγνώστη για τις πολλές πτυχές και παραμέτρους του προβλήματος, που αντιμετωπίζουν –και θα αντιμετωπίσουν εντονότερα στο μέλλον– περιοχές της χώρας μας όπως η Θεσσαλία, ιδιαίτερα εάν δεν ληφθούν κάποια μέτρα και εάν δεν ολοκληρωθούν σύντομα τα μεγάλα έργα, που ξεκίνησαν εδώ και πολλά χρόνια.

Αφορμή για την παρέμβαση μου αυτή, που φιλοξενούν οι στήλες του εντύπου της ΕΝΑΕ, είναι η λειψυδρία, που ήδη αντιμετωπίζει από τον Νοέμβριο του 2006 η Θεσσαλία όπως και όλες οι άλλες περιοχές της χώρας, ενώ παράλληλα κορυφώνεται η προετοιμασία των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων και άλλων φορέων για το Δ' ΚΠΣ και «τρέχουν» οι προθεσμίες που αφορούν την εφαρμογή της οδηγίας 2000/60/ΕΚ της Ε.Ε., γεγονότα που σχετίζονται με την λειψυδρία και την ορθολογική διαχείριση των υδατικών πόρων.

Επειδή είναι ανέφικτο να διατυπώσω σε ένα άρθρο την εμπειρία 34 ετών ενασχόλησης με το σημαντικό αυτό θέμα, θα περιορισθώ

στην περιγραφή της σημερινής κατάστασης και των δυνατοτήτων που έχουμε να αντιμετωπίσουμε αποτελεσματικά τα προβλήματα της λειψυδρίας που αντιμετωπίζει η Ελλάδα και ιδιαίτερα οι αγροτικές της περιοχές.

Με τον όρο «**λειψυδρία**» εννοούμε την έλλειψη νερού που υπάρχει σε συγκεκριμένη περιοχή, την συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Ο σημαντικότερος παράγοντας που συμβάλλει στην εντονότερη εμφάνιση της λειψυδρίας σε μία περιοχή, είναι η έκτακτη ή τυχαία παρατεταμένη ανομβρία (ξηρασία), ενώ οι διαδοχικές ξηρασίες έχουν αθροιστικά δυσμενείς επιπτώσεις στις περιοχές που πλήττονται από αυτές.

Το φαινόμενο της συχνής ή παροδικής ξηρασίας, γνωστό από την αρχαία αλλά και την σύγχρονη ιστορία της Ελλάδας, απασχόλησε την χώρα μας τα τελευταία χρόνια σε περιόδους επικείμενων κρίσεων ανεπάρκειας, σε μεγάλα αστικά κέντρα ή αγροτικές περιοχές. Συνήθης πρακτική η εσπευσμένη λήψη μέτρων, που όμως δεν ήταν αποτελεσματικά γιατί είχαν προσωρινό και αποσπασματικό χαρακτήρα. Η αντιμετώπιση ενός τέτοιου προβλήματος σε συνθήκες κοινωνικής πίεσης, δεν επιτρέπει ουσιαστικό σχεδιασμό με προοπτική 20 ή 30 ετών, όπως γίνεται σε όλες τις χώρες της Ε.Ε.

Εκτιμώ ότι για την αντιμετώπιση της λειψυδρίας, οι υπηρεσίες και φορείς που ασχολούνται με το πρόβλημα, θα πρέπει να επικεντρωθούν σε μακροπρόθεσμα μέτρα, να προετοιμασθούν ανάλογα και να δώσουν την μάχη της «**ωρίμανσης**» των έργων και της εξασφάλισης οικονομικών πόρων. Στο επίπεδο αυτό σήμερα, προσφέρονται πολλές δυνατότητες, μέσα από το **νέο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013 (Δ' ΚΠΣ)**. Εκεί, αλλά και σε κάθε άλλη πηγή χρηματοδότησης (εθνικούς πόρους), πρέπει να

στρέψουν το ενδιαφέρον τους όσοι βιώνουν τις συνθήκες λειψυδρίας του 2007, ανήσυχτοι και προβληματισμένοι για την πιθανότητα να επαληθευθούν οι προβλέψεις για υψηλές θερμοκρασίες το καλοκαίρι, που μπορεί να εξελιχθεί δραματικά για την γεωργία και την κτηνοτροφία.

Η χώρα μας την περίοδο αυτή που αντιμετωπίζει τα επείγοντα προβλήματα που σχετίζονται με την λειψυδρία, υλοποιεί διστακτικά και τις υποχρεώσεις της, που αφορούν την εναρμόνιση της με την νέα κοινή υδατική πολιτική των κρατών-μελών της Ε.Ε. **(οδηγία πλαίσιο για το νερό 2000/60/ΕΚ).**

Προβλήματα που αναφέρονται σε θεσμικό, κοινωνικό, περιβαλλοντικό και τεχνολογικό επίπεδο, επιχειρείται σήμερα να αντιμετωπισθούν στα πλαίσια μιας στρατηγικής εθνικής υδατικής πολιτικής, που θα έχει ως πυλώνες τις αρχές της οδηγίας πλαίσιο, δηλαδή: να ασκήσει τη διαχείριση των υδατικών πόρων βάσει *Σχεδίων Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμού*, να διασφαλίσει μέχρι το 2010 την ρεαλιστική τιμολόγηση κάθε χρήσης ύδατος, να ενοποιήσει την προηγούμενη αποσπασματική νομοθεσία & να διατηρήσει την καλή κατάσταση όλων των υδάτων μέχρι το 2015. **Σύντομα η χώρα μας θα υποχρεωθεί να εφαρμόσει την τιμολόγηση του νερού σε όλες τις χρήσεις (συνεπώς και στην άρδευση), στη βάση της αρχής της ανάκτησης του κόστους όλων των υπηρεσιών & των έργων αξιοποίησης νερού.**

Παρόλα αυτά, δεν έχει ξεκινήσει ούτε μία προσπάθεια μαζικής ενημέρωσης των χρηστών και ιδιαίτερα των αγροτών, για την ανάγκη περιορισμού της σπατάλης και για τις δεσμεύσεις της οδηγίας 2000/60, καμία προσπάθεια τοποθέτησης μετρητών κατανάλωσης νερού, κανένα πιλοτικό πρόγραμμα «αιεφόρου» διαχείρισης και εξοικονόμησης υδατικών πόρων με σύγχρονα αυτοματοποιημένα συστήματα άρδευσης (βλέπε Ισραήλ, Κύπρο, Ιταλία).

Παρότι τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, τις αφορά κυρίως η λειτουργική διαχείριση, δηλαδή μέτρα και δράσεις με τα οποία θα διαχειρισθούν τους υδατικούς πόρους σε επίπεδο τελικού χρήστη στο νομό, εντούτοις έχουν υποχρέωση να συνεργασθούν μεταξύ τους και να καταθέσουν προτάσεις για θέματα στρατηγικής διαχείρισης, στο επίπεδο του υδατικού διαμερίσματος και όχι στα στενά γεωγραφικά ή διοικητικά όρια του νομού τους.

Ο σχεδιασμός της επόμενης προγραμματικής περιόδου που ήδη άρχισε, πρέπει να λάβει σοβαρά υπόψη κάποιες αντικειμενικές αρχές-παραμέτρους, όπως την αρχή της ισόρροπης ανάπτυξης σε όλες τις περιοχές, την αρχή της προστασίας των υπόγειων υδροφορέων και της αξιοποίησης επιφανειακών απορροών, τους περιορισμένους χρηματοοικονομικούς πόρους και τέλος την ανάγκη της συντήρησης-βελτίωσης υφιστάμενων έργων και την προστασία περιοχών (πεδινές) με πλεονεκτήματα και σοβαρές επενδύσεις σε έργα αξιοποίησης υδατικών πόρων.

Η μετατροπή ξηρικών εκτάσεων σε αρδευόμενες, συμβάλλει αποφασιστικά στην μεγιστοποίηση του εισοδήματος του Έλληνα αγρότη. Μπορεί όμως αυτό να συνεχισθεί και σε ποιες περιοχές της χώρας και του κάθε νομού; Σε ποιες περιοχές θα προγραμματίσουμε μεγάλα έργα (π.χ. φράγματα) και έργα μικρότερης εμβέλειας έργα (λιμνοδεξαμενές, ταμιευτήρες κ.α.); Θα λάβουμε επιτέλους υπόψη στον σχεδιασμό μας, κοινωνικά, αναπτυξιακά κ.α. κριτήρια, το κόστος του έργου ανά μ3 αξιοποιούμενου νερού, το κόστος μεταφοράς του νερού, το κόστος λειτουργίας κ.α.;

Δεδομένου ότι από το Δ' Κ.Π.Σ θα διατεθούν πρόσθετοι οικο-

νομικοί πόροι στην Περιφέρεια (80%), οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις θα πρέπει να διεκδικήσουν (και μέσω της ΕΝΑΕ) θεσμοθετημένο μεγαλύτερο ποσοστό για τα έργα αυτά, αλλά ταυτόχρονα να επανεξετάσουν τους στόχους τους για τις αρδευόμενες εκτάσεις, με γνώμονα την νέα ΚΑΠ, την πολιτική των αναδιαρθρώσεων των καλλιεργειών και την ισόρροπη ανάπτυξη.

Η υλοποίηση των δράσεων αυτών, προϋποθέτει ταυτόχρονα και μέτρα όπως :

- Μέτρα υποδομής & δίκτυα μέτρησης υετόπτωσης, κ.α. πληροφοριών,
- Μέτρα θεσμικά – νομοθετικά – διοικητικά (αστυνόμευση της χρήσης νερού, Ενιαίος Φορέας Διαχείρισης, κ.α),
- Μέτρα διαχείρισης της ζήτησης του νερού (τιμολόγηση του νερού, τοποθέτηση υδρομέτρων, κατασκευή κλειστών δικτύων διανομής, εκπαίδευση και ενημέρωση των χρηστών – γεωργών σε θέματα οικονομίας νερού),
- Μέτρα προστασίας και αποκατάστασης των υπόγειων υδατικών πόρων (έργα συλλογής & ταμείωσης επιφανειακού νερού, έργα εμπλουτισμού των υπόγειων υδροφορέων).

Η προσπάθεια για εξοικονόμηση αρδευτικού νερού, επιβάλλει την συντήρηση και τον εκσυγχρονισμό των υπάρχοντων αρδευτικών δικτύων που έχουν δυνατότητες να περιορίσουν τις απώλειες νερού (φθάνουν το 30-40%) και την χρηματοδότηση αρδευτικών δικτύων με υψηλό βαθμό αποδοτικότητας, που θα ανταποκρίνεται στις μελλοντικές ανάγκες.

Η ανισοκατανομή και σπανιότητα των υδατικών πόρων σε ορισμένες περιοχές της Θεσσαλίας και το διαρκώς αυξανόμενο κόστος κάθε νέου έργου, δεν αφήνουν περιθώρια αστοχίας στα νέα που θα προταθούν.

Η αντικειμενική, τεκμηριωμένη επιλογή των έργων και ο ουσιαστικός διάλογος με τους ενδιαφερόμενους φορείς-χρήστες, είναι ορισμένες από τις προϋποθέσεις που απαιτούνται, ώστε να υπάρξει η καλλίτερη δυνατή αξιοποίηση των οικονομικών πόρων που θα διατεθούν τα επόμενα χρόνια για την αντιμετώπιση της λειψυδρίας.

Θα ήμουν ο τελευταίος που θα μηδένιζα όλα όσα έχουν γίνει μέχρι σήμερα, αφού γνωρίζω και παρακολουθώ τις δυσκολίες κατασκευής-χρηματοδότησης των έργων και της ορθολογικής διαχείρισης του νερού. Δυστυχώς για την Ελλάδα, και ιδιαίτερα για τις αγροτικές της περιοχές, θα περάσουν αρκετά χρόνια για την οριστική επίλυση των προβλημάτων της που σχετίζονται με το νερό, κυρίως γιατί έλειψε τα τελευταία 25 χρόνια, η στρατηγική, ο προγραμματισμός, η επαρκής χρηματοδότηση και η ευαισθητοποίηση των τοπικών κοινωνιών.

Οι παραλείψεις όμως αυτές, δεν πρέπει να αποτελέσουν «άλλοθι», που θα μας απομακρύνει από τον στόχο μας. Η αντιμετώπιση της λειψυδρίας και η ορθολογική διαχείριση του νερού, είναι ένα στοίχημα που πρέπει να το κερδίσουμε ως χώρα, εάν θέλουμε να αποφύγουμε να παραδώσουμε στις επόμενες γενεές την ελληνική ύπαιθρο έρημο και να οδηγήσουμε την ελληνική περιφέρεια με μαθηματική ακρίβεια στην «κοινωνική ερημοποίηση».

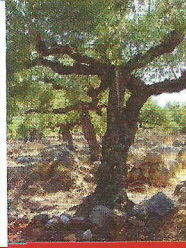
*** Ο κ. Κων/νος Ελ. Γκούμας, είναι γεωπόνος, Διευθυντής Εγγείων Βελτιώσεων & Υδατικών Πόρων της Ν.Α. Λάρισας και ειδικός σε θέματα διαχείρισης υδάτινου δυναμικού**

Λειψυδρία
Ο εφιάλτης
της ελληνικής
περιφέρειας

Πίστες
εξέτασης
υποψηφίων
οδηγών

Αγροτουρισμός
Μια νέα μορφή
τουρισμού
για την ανάπτυξη
της υπαίθρου

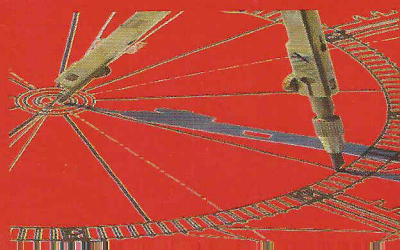
ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΩΝ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΕΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ νομαρχία

ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2007 ΤΕΥΧΟΣ 28

Η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση ενόψει κρίσιμων αποφάσεων

Το Σχέδιο Δράσης του νέου Δ.Σ. της Ε.Ν.Α.Ε.